

Кафедра спеціального фортепіано.

СИЛАБУС

Методика викладання спеціальних дисциплін

Навчальна дисципліна

Освітній ступінь	I, освітньо-творчий	Курс	1
Ступень освіти	бакалавр	Семестр	1, 2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	4
Спеціальність	025 Музичне мистецтво	Загальний обсяг	120
Освітньо-творча програма	Підготовка бакалаврів	Лекції	32
Семестровий контроль	Іспит	Практичні і семінарські заняття	32
		Самостійна робота	56

Інформація про викладача

ПІБ, посада	Воскобойніков Яків Володимирович, доктор філософії, викладач кафедри спеціального фортепіано
Профіль викладача	https://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/special-piano/Voskoboinikov.pdf ID ORCID: 0000-0003-4637-3104
e-mail	yakov.voskoboynikov@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Силабус навчальної дисципліни «Методика викладання спеціальних дисциплін» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти. Силабус укладено відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчання. Силабус визначає обсяги знань, які повинні опанувати здобувачі вищої освіти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики,

алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Методика викладання спеціальних дисциплін», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Метою вивчення навчальної дисципліни є підготовка здобувачів вищої освіти як до педагогічної так і до професійної виконавської діяльності у галузі фортепіанного мистецтва, опанування знаннями щодо викладання гри на спеціальному інструменті фортепіано, вивчення методів подолання виконавських труднощів.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань із теорії, історії музики, педагогіки та виконавства й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК16. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку

предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні(фахові) компетентності

СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності теорії та практики музичного мистецтва.

СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення в теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання в практичній діяльності.

СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в практичній діяльності.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК17. Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.

ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН4. Аналізувати музичні твори з визначенням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей

драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН8. Демонструвати музично-аналітичні навички під час створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН13. Уміти здійснювати педагогічну діяльність.

ПРН14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті/вокалу /диригування/виконавської майстерності теорії, історії музики/композиції.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН17. Демонструвати аргументовані знання щодо особливостей музичних стилів різних епох.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Moodle, Viber, Messenger тощо.

Відео- та аудіозаписи, електронні та бібліотечні джерела.

Перелік тем

Тема 1. Основні завдання і зміст курсу методики. Актуальні питання музичного навчання.

Тема 2. Загальна характеристика комплексу музичних здібностей. Музичний слух: види, класифікації, способи розвитку, індивідуальні методики.

Тема 3. Почуття ритму. Базові методики початкового навчання.

Тема 4. Принципи роботи над ритмом у творах різних стилів.

Тема 5. Музична пам'ять: види і способи розвитку.

Тема 6. Музикальність. Артистизм. Сценічна витримка.

Тема 7. Проблема звуковидобування. Економія рухів. Позиційна гра. Фортепіанно-технічні формули.

Тема 8. Виконавське інтонування. Інтерпретація твору мистецтва

Тема 9. Робота над розвитком фортепіанної техніки. Методи подолання технічних труднощів.

Тема 10. Текстологічні та виконавські засоби музичної виразності та робота над ними у музичних творах.

Тема 11. Артикуляція як найважливіший засіб виразності фортепіанному виконавстві.

Тема 12. Аплікатура. Головні аплікатурні правила та вправи.

Тема 13. Апарат піаніста – принципи формування.

Тема 14. Фортепіанні вправи як репрезентант виконавської школи: А. Корто, В. Сафонов, М. Лонг, К. Таузіг, Р. Йозефі, І. Штепанова-Курцова.

Тема 15. Збірки початкових вправ: О. Гнесіна, В. Лістова, Ш. Л. Ганон, Й. Пішна та ін. Робота над гамами: мета та завдання.

Тема 16. Збірки вправ як «ключ» до індивідуального стилю: Л. Бетховен, Й. Брамс, Ф. Бузоні. Сильова специфіка виразових засобів.

Тема 17. Класифікації виконавських типів: Д. Рабінович, К. Мартінсен, О. Катріч та ін. Комплекс вундеркінда. Звукотворча воля.

Тема 18. Загальні питання виховання та робота над учнями-початківцями. Перші навички володіння фортепіано.

Тема 19. Методика проведення уроку з піаністом-початківцем.

Тема 20. Процес роботи над музичним твором. Загальні принципи.

Тема 21. Методи роботи на уроці та організація самостійної роботи учня.

Тема 22. Принципи роботи над фортепіанними етюдами. Конструктивні та концертно-художні етюди. Загальний огляд етюдних збірок та опусів.

Тема 23. Педалізація як обов'язковий компонент фортепіанної техніки: види, особливості виконання, стильовий контекст.

Тема 24. Загальні принципи роботи над поліфонією. Види поліфонії. Способи опрацювання. Характеристика поліфонічного репертуару. Символіка музики І. С. Баха.

Тема 25. Типи крупних форм. Особливості будови.

Тема 26. Сонатна форма: принципи роботи. Класична, романтична і сучасна і старовинна соната.

Тема 27. Особливості роботи над рондо і варіаціями. Відповідні класифікації. Репертуарні списки.

Тема 28. Складні циклічні форми. Особливості формовидобування і вивчення.

Тема 29. Класифікація п'єс. Базові принципи роботи. Особливості стильового підходу. Репертуарні списки.

Тема 30. Методи навчання гри на фортепіано та загально-педагогічні принципи.

Форми та технології навчання

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти відвідують аудиторні заняття (лекції та практичні заняття). У процесі самостійної роботи здобувачі поглиблено вивчають матеріал навчальної дисципліни, виконують запропоновані завдання.

Навчальні ресурси

Відеоматеріали:

1. Відео-уроки Тімакіна Є.М. тема 1.
2. Відеоматеріал: «Як я запам'ятовую фортепіанну музику. Jocelyn. Swigger» (англ.), тема 4.
3. Відеоматеріал: «10 проблем фортепіанної гри» (англ.), тема 5.
4. Відеоматеріал: «Базові принципи гри (Жозеф та Розіна Левіні)» (англ.), тема 7.
5. Відеоматеріал: Майстер-класи по гамам та арпеджіо (англ.), тема 8.
6. Відеоматеріал: «Фортепіанні уроки К. Аррау» (англ.), тема 9.
7. Обговорення відеоматеріалів: «Як практикуватися у повільному темпі» (англ.), тема 12.
8. Обговорення майстер-класу В. Крайнева.
9. Док. фільм «Спадщина Розіни Левіної» (англ.), тема 17.

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Messenger, ZOOM.

Система оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для диференційованого заліку	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

90–100–A– відмінно, повно розкрив зміст матеріалу в обсязі, передбаченому програмою; виклав матеріал грамотною мовою, точно використовуючи педагогічну термінологію, в певній логічній послідовності; показав вміння ілюструвати теорію конкретними прикладами, застосовувати її в новій ситуації при виконанні практичного завдання; продемонстрував знання теорії раніше вивчених суміжних тем, сформованість і стійкість використовуваних при

відповіді умінь і навичок;

82–89–В– добре, відповідав самостійно, без запитань викладача; може бути одна - дві неточності при висвітленні другорядних питань або в випадках, коли студент легко виправив їх після зауваження викладача.

75–81–С– добре у викладі допущено невеликі прогалини, які не змінили зміст відповіді; один - два недоліки при висвітленні основного змісту відповіді, виправлені після зауваження викладача.

64–74–D– задовільно неповно розкрито зміст матеріалу (зміст викладено фрагментарно, не завжди послідовно), але показано загальне розуміння питання і продемонстровані вміння, достатні для засвоєння програмного матеріалу.

60–63–Е– задовільно допущені помилки у визначенні педагогічної термінології, виправлені після кількох запитань викладача; студент не впорався із застосуванням теорії в новій ситуації при виконанні практичного завдання, але виконав завдання обов'язкового рівня складності з даної теми; при достатньому знанні теоретичного матеріалу виявлена недостатня сформованість основних умінь і навичок.

35–59–FX– незадовільно (з можливістю повторного складання) не розкрито основний зміст навчального матеріалу.

0–34–F– незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) виявлено незнання студентом більшою або найбільш важливою частиною навчального матеріалу; невміння робити висновки і узагальнення; незнання визначення основних понять, законів, правил, основних положень теорії.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів вищої освіти у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика навчальної дисципліни.

Викладання дисципліни відповідає вимогам «Положення ХНУМ імені І. П. Котляревського про академічну доброчесність» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf> та «Кодексу академічної доброчесності ХНУМ імені І. П. Котляревського» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/ %96.pdf>).

Рекомендовані джерела.

1. Бабак І. «Soft Way to Mozart» - шноваційна метода гри з листа. Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ, 2011. Вип. 21-22. С. 347-354.
2. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. – Львів, 2001. – 222 с.
3. Веркіна Т. Креативний слух як основа професійної діяльності піаніста / Т. Веркіна // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. пр. – Х. ХНУМ. – Вип. 35. – С. 7-19.
4. Гончаренко В. Ф. Про роботу студента-піаніста над музичним твором у зв'язку з деякими аспектами організації музики / В. Ф. Гончаренко // актуальні питання педагогічної підготовки студентів музичних учбових закладів. – Донецьк, 1993. – Ч. 2. – С. 106-112.
5. Горецька Н.В. Проблеми педагогіки в контексті фортепіанної культури // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. – Х., 1999. – Вип. 3. – С. 58-63.
6. Горецька Н. В. Про деякі можливості використання комплексного підходу в педагогічній практиці студентів-піаністів // Проблеми взаємодії муз. науки и учеб. процесса. – Х., 1994. – с. 5-8.
7. Гусев І. Імпровізація – засіб сучасної методики навчання гри на фортепіано / І. Гусев // Науковий вісник НМАУ. – К., 2005. – Вип. 47, кн. 11. – С. 29-38.
8. Деменко Б. Робота піаніста над поліритмічними труднощами // Питання фортепіанної педагогіки та виконавства. – К., 1981. – С. 51-61.
9. Жуков А. Про деякі сучасні тенденції в професійному розвитку піаніста / А. Жуков // Київське музикознавство : зб. ст. – К., 2010. – Вип. 34. – С. 3-12.
10. Жукова О. Клавесин у вихованні сучасного піаніста / О. Жукова // Київське музикознавство : зб. ст. – К., 2010. – Вип. 33. – С. 192-201.
11. Забара М. Фортепіанні школи першої половини ХІХ століття та лейпцигська консерваторія / Максим Забара // Київське музикознавство : зб. ст. – К., 2011. – Вип. 40. – С. 174-184.
12. Залінг Г. Визначні німецькі піаністи першої половини ХХ століття про методику навчання гри на фортепіано // Українське музикознавство. – Вип. 7. – К., 1972. – С. 246-259.
13. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах : Навч. посібник / Н.Кашкадамова. – Тернопіль : СМП «Астон», 1998. – 300 с.
14. Кашкадамова Н.Б. Мистецтво виконання музики на клавішно- струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) ХІV- ХVІІІ ст. Історія фортеп'янного мистецтва ХІХ сторіччя / Н. Б. Кашкадамова ; Львівська держ. музична академія ім. М.Лисенка. – Львів : АСТОН, 2006. – 608 с.
15. Максимов О. Виховання учня-піаніста: наслідування традицій та їх розвиток / О. Максимов // Мистецькі обрії. – К., 2006. – Вип. 8-9. – С. 252-258.

16. Максимов О.Б. Роль аплікатури у рішенні учнем-піаністом виконавських завдань / О.Б. Максимов // Актуальні питання педагогічної підготовки студентів музичних учбових закладів. – Донецьк, 1993. – Ч.2. – С. 112-118.
17. Меднікова З.С. про деякі проблеми навчання піаніста : (робота над технікою) / Зоя Меднікова // Наукові збірки ЛНМА. – Львів, 2012. – Вип. 27. – С. 63-74.
18. Милич Б. Про формування і вдосконалення викладацької майстерності педагогів-піаністів. – К., 1971. – 62 с.
19. Підпорінова К.В. Про значення виконавського дихання у вихованні піаніста / Катерина Підпорінова // Наукові збірки ЛНМА. – Львів, 2012. – Вип. 27. – С. 74-80.
20. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства: зб. ст. – К., 1981. – 116 с.
21. Скорульський М. Елементарні основи фортепіанної техніки школи Г. М. Єсіпової. – К., 1970. – 52 с.
22. Тимофеева К.В. (2009). Порівняльний аналіз як метод (на прикладі фортепіанного виконавства). Автореферат дисертації на здобуття наукового степеню кандидата мистецтвознавства . Харків, 2009.
23. Чернявська М. С. Деякі особливості актуалізації виконавського інтонування фортепіанної фактури / Мар'яна Чернявська // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. – Х. : ХНУМ, 2015. – Вип. 44. – С. 128-140.
24. Шукайло В. Ф. Педалізація у професійній підготовці піаніста : навч. посібник / В. Ф. Шукайло. – Х., 2004. – 160 с.
25. Чернявська М. Інструктивний репертуар в програмах студентів кафедри спеціального фортепіано ХНУМ імені І.П. Котляревського. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Зб. наук. ст. Вип. 57: Харк. нац. ун-т. мистецтв імені І.П. Котляревського. Харків : Вид-во «С. А. М.», 2020. С. 297-308.
26. Chernyavska M. Celebrating 100 years of Kharkiv Piano School. Piano Jurnal. European Piano Teachers Association. London, Issue 114, March 2018. P. 33-35.
27. Ivanova, I., Chernyavska, M., & Pupina, O. (2020). Didactic Potential of Instructive Etude and its Explication in the Process of Professional Development of a Pianist. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(3), 257–266. doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i3.2742> (**Web of Science**)